

Centrum im. Adama Smitha

Pierwszy Niezależny Instytut w Polsce - od 16 września 1989; telefon: 22 - 828 47 07; e-mail: 1989@smith.pl

WARSZAWA 26/09/2018 - INFORMACJA DLA MEDIÓW

Poniższy materiał może być cytowany w części lub całości bez konieczności uzyskania dodatkowej zgody – jednak zawsze z przywołaniem źródła, tj. Centrum im. Adama Smitha w Warszawie i autora: Andrzeja Kondratowicza, profesora Uniwersytetu SWPS i eksperta CAS - kondratowicz@swps.edu.pl

Wolność gospodarcza na świecie nieznacznie wzrosła, a w Polsce nieznacznie spadła.

Hongkong i Singapur nadal na czele rankingu - Polska 54. na 162 gospodarki sklasyfikowane przez kanadyjski Instytut Frasera.

Polska uzyskała 7,27 pkt na możliwe 10, co dało jej 54. miejsce wśród 162 krajów świata sklasyfikowanych wg poziomu WOLNOŚCI GOSPODARCZEJ – mówi o tym tegoroczny (2018) [Raport Wolności Gospodarczej Świata](#), udostępniony dziś polskiej publiczności przez Centrum im. Adama Smitha w Warszawie.

Doroczny Raport opracowywany jest przez tzw. Sieć Wolności Gospodarczej (Economic Freedom Network) – grupę niezależnych instytutów z 94 krajów, współpracujących pod przewodnictwem Instytutu Frasera z Vancouver w Kanadzie (www.freetheworld.com – **tam pełne dane do pobrania**). Polskim członkiem Sieci jest Centrum im. Adama Smitha. Należy pamiętać, że tegoroczne wyniki są one oparte na danych za rok 2016 – bowiem dla wielu gospodarek pełen komplet dobrze sprawdzonych danych (42 zmienne składające się na indeks) nadchodzi ze znacznym opóźnieniem.

Ranking Polski na tle sąsiadów

W tegorocznej edycji Raportu Wolności Gospodarczej Świata Polska uzyskała 7,27 na możliwe 10, co dało jej 54. miejsce wśród 162 sklasyfikowanych gospodarek – *ex equo* z Włochami i Nikaraguą. Wyniki Polski w poszczególnych obszarach wolności gospodarczej w **2016 r.** wyglądały następująco [w nawiasach kwadratowych podano miejsce w rankingu światowym oraz wartość z roku poprzedniego, tj. 2015]:

- I. Rozmiar rządu i opodatkowania: ..... **5,62** [113. miejsce; spadek z 5,74]
- II. Państwo prawa i ochrona własności prywatnej: ..... **5,56** [61. miejsce; spadek z 5,79]
- III. Dobry pieniądz: ..... 9,65 [14. miejsce; wzrost z 9,62]
- IV. Swoboda wymiany międzynarodowej: ..... 7,91 [44. miejsce; spadek z 7,95]
- V. Regulacje (rynku kredytowego, rynku pracy i działalności firm łącznie): **7,59** [46. miejsce; spadek z 7,69]
w tym:
  - (A) rynku kredytowego .. 8,83 [73. miejsce; spadek z 8,84]
  - (B) **rynku pracy** ..... **7,14** [**54. miejsce; spadek z 7,73**]
  - (C) **działalności firm** ..... **6,79** [**58. miejsce; wzrost z 6,51**]

Ciekawe może być prześledzenie historycznych **zmian** wartości Indeksu Wolności Gospodarczej (IWG) Polski (dane dostępne od roku 1985, prezentujemy wybrane lata).

rok	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
IWG	3,68	3,51	5,28	6,55	6,89	7,12	7,24	7,32	7,25	7,43	7,36	7,27
ranking	96	104	90	72	68	61	52	48	56	45	49	54

Jak podkreśla prof. Uniwersytetu SWPS Andrzej Kondratowicz, ekspert Centrum im. Adama Smitha i zarazem polski delegat uczestniczący w pracach światowej Sieci Wolności Gospodarczej: „*W przypadku Polski, długookresowa tendencja wzrostowa zakończyła się w roku 2014, gdy Polska osiągnęła najwyższy dotąd mierzony poziom wolności gospodarczej, równy 7,43 (co dawało nam 45. miejsce na świecie). W latach 2015 i 2016 wolność gospodarcza spadała, choć tylko nieznacznie. Za ten niewielki spadek zanotowany w roku 2016*

(na 54. miejsce) odpowiedzialne były przede wszystkim: niższy o ponad 0,2 punktu w stosunku do roku poprzedniego poziom jakości systemu prawnego i ochrony prywatnej własności (obszar II), wzrost rozmiarów rządu i opodatkowania (obszar I) oraz wzrost regulacji rynku pracy (obszar Vb). Straty te nie zostały skompensowane niewielkim wzrostem wolności gospodarczej w sferze regulacji działalności przedsiębiorstw (obszar Vc).

Jednak przyszłość nie rysuje się dla nas różowo. Przyszłoroczny raport obejmie dane za rok 2017 i należy się spodziewać dużo większych spadków w obszarze II, a zapewne także obszarze I. Obszar III i IV (dobry pieniądz i wymiana międzynarodowa) nie powinny w przypadku Polski powodować problemów. Jak wypadną zmiany w sferze regulacji gospodarczych (obszar V) pozostaje pewną niewiadomą”. I dodaje: *Na dokładną wycenę wpływu zmian polityczno-gospodarczych przeprowadzanych przez PiS i koalicjantów w roku 2018 na poziom polskiej wolności gospodarczej trzeba będzie poczekać do roku 2020, ale już dziś widać, że czeka nas kolejny spadek poziomu IWG i naszego miejsca w światowym rankingu*”. Kondratowicz zwraca też uwagę na tendencje widoczne w innych krajach naszego regionu: *„Niepokojąco wygląda porównanie Polski z bezpośrednimi sąsiadami. Niższy od nas poziom wolności gospodarczej notuje tylko Rosja (6,83 = 87. miejsce), Białoruś (6,23=123. miejsce) i Ukraina (5,98 = 134. miejsce). Wszyscy pozostali sąsiedzi wyprzedzili nas: Litwa jest na 13. pozycji na świecie (7,86), Niemcy na 20. (7,69), Czechy na 30. (7,56), Słowacja na 53. (7,30). Jedyne do tej ostatniej jest nam dość blisko, choć ostatnio zaczęła ona odbudowywać swoją dawną wysoką pozycję (20. w 2005 roku), podczas gdy u nas IWG spada. Daleko przed nami jest także Rumunia (20. ex equo z Niemcami) i Bułgaria (46. = 7,41). Co symptomatyczne, jedynie Węgry spadły poniżej Polski i były w 2016 r. na 59. pozycji (7,22). Lekcja płynąca z tego dla Polski powinna być zupełnie jasna”*.

Ranking międzynarodowy

Od wielu lat pierwszą pozycję w rankingu utrzymuje Hongkong. W tym roku uzyskał 8,97 pkt (na 10 możliwych). Tuż za nim nadal plasują się: Singapur (8,84), Nowa Zelandia (8,49) i Szwajcaria (8,39). Czołowa czwórka nie zmieniła się od kilku lat. Pierwszą dziesiątkę dopełniają: Irlandia (8,07) – – najwyżej sklasyfikowany kraj Unii Europejskiej), Stany Zjednoczone (8,03), Gruzja (8,02), Mauritius (8,01), Wielka Brytania (8,00) oraz *ex aequo* Australia i Kanada (7,98). Warto zwrócić uwagę na powrót do pierwszej dziesiątki Stanów Zjednoczonych, które ostatni raz były w niej w roku 2009. Do roku 2000 USA zajmowały miejsce w pierwszej czwórce.

Wartości IWG i pozycje w rankingu innych znaczących gospodarek narodowych były następujące: Niemcy – 7,69 (20.); Japonia – 7,47 (41.); Francja – 7,25 (57.); Rosja – 6,83 (87.); Indie – 6,63 (96.); Chiny – 6,46 (108.); Brazylia – 5,75 (144.).

W ostatniej dziesiątce nadal dominują kraje afrykańskie – jest ich tam siedem. Jednak krajem o najniższej wolności gospodarczej od lat pozostaje Wenezuela (2,88). Niestety nie jest to jedyny przedstawiciel Ameryki Południowej w dolnej dziesiątce rankingu - do dna tabeli coraz bardziej zbliża się Brazylia (5,75 - 144 miejsce), zaś Argentyna, która zanotowała kolejny rok spadku, już je osiągnęła – z wartością 4,84 jest trzecia od końca. Z drugiej strony, cztery kraje tego regionu plasują się w górnym kwartyle (25% krajów o najwyższej wolności gospodarczej): Chile jest 15., Gwatemala 23., Panama 27., a Kostaryka 33.

Ekspert CAS, prof. Andrzej Kondratowicz z Uniwersytetu SWPS zwraca uwagę na pewną ciekawostkę: *„Gdy weźmiemy do ręki któryś z dawniejszych Raportów Instytutu Frasera, zauważymy, że wyjątkowo wysokie miejsca w światowym rankingu przypadały kilku krajom muzułmańskim. Przykładowo, w Raporcie z roku 2013 (dane za rok 2011) Zjednoczone Emiraty Arabskie były piąte (8,07), Jordania trzynasta (7,81), a Katar dwudziesty trzeci (7,62). W najnowszym rankingu są one odpowiednio na miejscu 37. (7,50), 42. (7,46) i 38. (7,49). Nadal są zatem dość wysoko, jednak spadek poziomu wolności gospodarczej (i rankingu) jest w ich przypadku kolosalny. Co się stało?*

Otóż od ubiegłego roku wartości IWG uwzględniają poprawkę na nierówność w traktowaniu przez system prawny danego kraju kobiet i mężczyzn – w tym na różnice w formalnych prawach własności. W wielu przypadkach nie spowodowało to znaczących zmian w wartościach indeksu, jednak tam, gdzie istnieje prawnie usankcjonowana dyskryminacja gospodarcza kobiet (bo tylko taką uwzględnia wspomniana poprawka), spowodowało to zauważalny spadek średniego poziomu wolności gospodarczej. I tak właśnie stało się w przypadku wymienionych tu i kilku innych krajów.

Przykładowo, jeśli zeznania sądowe kobiet liczą się za ułamek męskich, co umniejsza wolność tych pierwszych, a stanowią one około połowy populacji, to jest rzeczą stosowną odpowiednio umniejszyć ogólny poziom wolności wyliczony dla tego kraju - w tym wypadku gospodarczej, bo taka nas tu interesuje. Sądzę, że inne stosowane w naukach społecznych miary - wolności politycznej, demokracji, czy swobód obywatelskich również

powinny brać pod uwagę ewentualną dyskryminację kobiet i innych grup społecznych. Nie zawsze jest to łatwe, a nawet możliwe - tak ze względów trudności metodologicznych, jak i dostępności potrzebnych do tego danych statystycznych. I choć zawsze będzie to wywoływało polemiki, warto próbować. Związana z Siecią Wolności Gospodarczej młoda amerykańska ekonomistka Rosemarie Fike z Texas Christian University spróbowała i po licznych dyskusjach nasze grono zdecydowało się uwzględnić jej propozycje metodologiczne i odpowiednio skorygować publikowany indeks”.

Prezydent Centrum im. Adama Smitha Andrzej Sadowski i członek Narodowej Rady Rozwoju przy Prezydencie RP podkreślił, że regulacje mają konsekwencje i spadek pozycji w Indeksie jest tego wyrazem. Nie będzie Niepodległości bez Wolności, zwłaszcza gospodarczej. W rocznicę 100 lecia odzyskania Niepodległości polski premier, rząd, parlament oraz prezydent powinni skupić się oprócz celebrowania rocznicy na zwróceniu Polakom wolności gospodarczej, bo tylko ona gwarantuje spożytkowanie pracy i przedsiębiorczości naszego narodu oraz budowy trwałego dobrobytu społecznego.

O Indeksie Wolności Gospodarczej (IWG) i tegorocznym wydaniu Raportu

IWG mierzy stopień, w jakim otoczenie instytucjonalne i polityka rządowa w poszczególnych krajach przyczynia się do zwiększenia wolności gospodarczej.

Podstawami wolności gospodarczej są: możliwość wolnego wyboru dokonywanego przez jednostki (obywateli), swoboda wymiany gospodarczej, wolność konkurencji, oraz bezpieczeństwo (pewność) prywatnej własności.

Czterdzieści dwie zmienne, z których składa się obecnie IWG, zostały podzielone na pięć obszarów: (i) rozmiar rządu; (ii) praworządność i ochrona praw własności; (iii) dostęp do dobrego pieniądza; (iv) brak ograniczeń w gospodarczej wymianie z zagranicą; oraz (v) regulacje prawne działalności przedsiębiorstw, rynku pracy i rynku kapitałowego.

Głównymi autorami są Jim Gwartney, Bob Lawson, Josh Hall i Ryan Murphy – amerykańscy ekonomiści akademicy niezależni od Instytutu Frasera. Tegoroczny Raport, prócz kompletu danych za lata 1970-2016 i niezbędnych opisów metodologicznych, zawiera też fascynującą analizę empiryczną autorstwa Pála Czeglédiego i Carlosa Newlanda, dotyczącą zmieniającego się na przestrzeni ćwierćwiecza 1990-2014 stosunku różnych społeczeństw do wolnego rynku (i wolności gospodarczej).

Od ubiegłego roku Raport sporządzony jest wg nowej metodologii umożliwiającej rozwiązanie problemu różnic między danymi statycznymi (przekrojowymi) i dynamicznymi (łańcuchowymi szeregami czasowymi z danymi łańcuchowymi). Obecnie Fraser Institute wylicza i publikuje **jeden zestaw danych (panelowych)**, co pozwala uniknąć nieporozumień w interpretacji wyników (co szczególnie ważne w przypadku szerokiego odbiorcy). Dane z lata 2000-2015 zostały wstecznie przeliczone wg nowej metodologii; dane za lata wcześniejsze pozostały bez zmian (nawiązanie łańcuchowe). Jak zwykle, Raport koryguje też błędy w danych z lat poprzednich oraz uzupełnia te, które nie były dostępne w momencie ogłaszania raportu ubiegłorocznego. Więcej na ten temat w Raporcie.
